Frederiksberg Kommunes Vaaben

Af P. B. Grandjean

FIGURFREMSTILLINGERNE i en Række af vore Købstadsvaabener kendes fra Segl af betragtelig Ælde; ikke faa af disse Segl maa dog være Aftryk af langt ældre »Stamper«. — Idet en eller anden Figur — eventuelt flere saadanne — indsættes i et Skjold, opstaar et Vaaben i heraldisk Forstand. Har Fremstillingen tidligere figureret frit i Seglfeltet, kan et saadant Vaaben siges at være antaget med Alders Hævd. Allerede i Aaret 1465 betjener Staden Kjøbenhavn sig af et Segl, i hvilket ses et regulært Vaabenskjold med det ældgamle Mærke. Omkring Midten af det 16. Aarhundrede viser adskillige af de danske Købstadssegl, at det netop er »Vaabenet«, man ønsker at skilte med. Den fordums danske By Malmø fik saa tidligt som 1437 kongeligt Brev paa Skjold og Hjelm; det drejer sig her om et fuldstændigt Vaaben, som slet ikke leder Tanken hen paa Bysamfundet. Da Rønne langt senere — i 1562 — blev benaadet med et Vaabenskjold, maatte Staden renoncere paa Hjelmen, der jo iøvrigt slet ikke er nogen integrerende Del af et kommunalt Vaaben. Den Murkrone, som saa mange fremmede Stæder sætter over deres Skjold, fik aldrig Borgerret her til Lands.

Paa Indenrigsministeriets derom nedlagte allerunderdanigste Forestillinger er i nyere Tid adskillige Købstadsvaabener approberede ved kongelige Resolutioner. Medens samme Praksis følges for Amtsvaabeners Vedkommende, fastsættes Vaabener for Landkommuner — og i stadig stigende Antal — af Ministeriet selv, Gjentofte Kommunes Vaaben blev dog i 1940 approberet af Kongen.

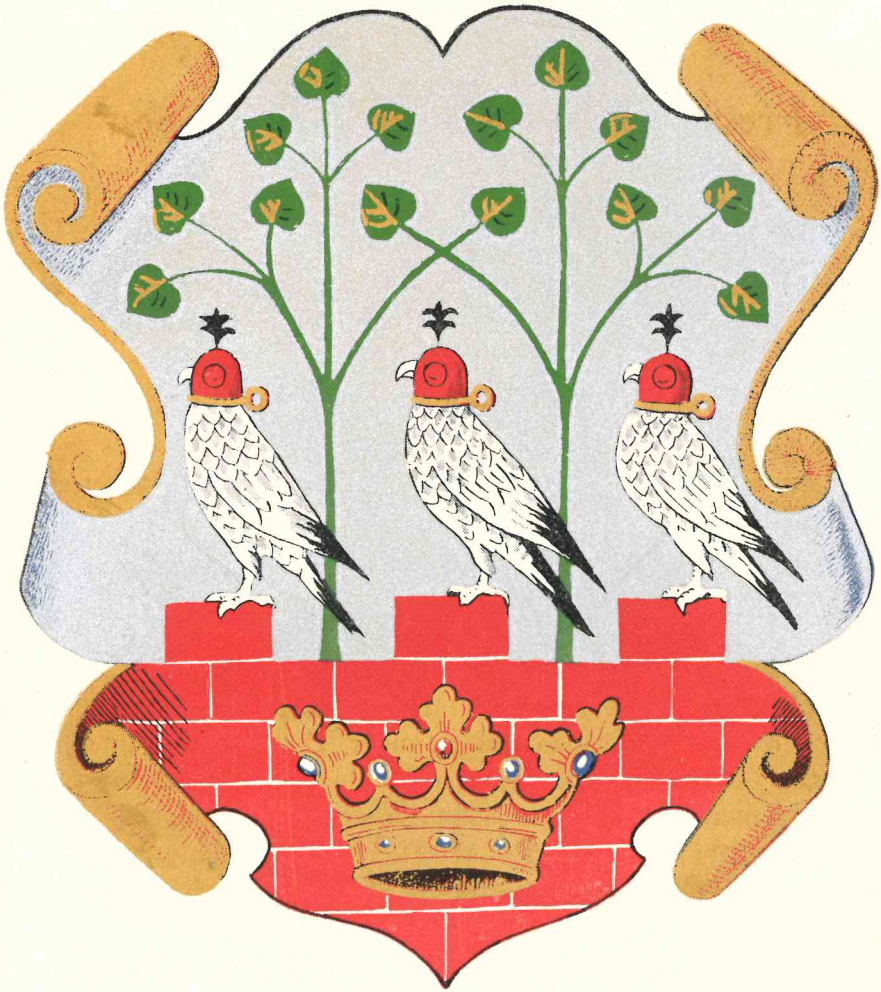

FREDERIKSBERG KOMMUNES VAABEN

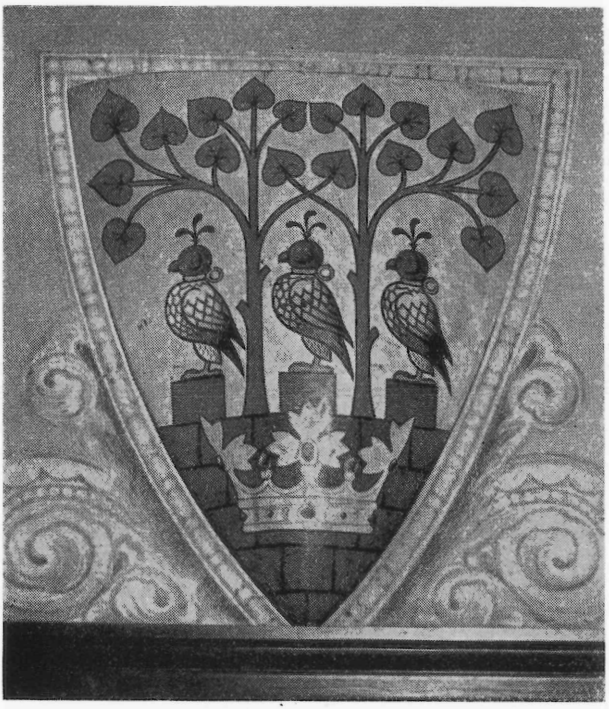

Vaabenskjold udført af *E. Rondahl.* Ophængt i Kommunalbestyrelsens gamle Mødesal 1899, nu anbragt i Raadhusbygningen over Indgangen til Kommunens Sekretariat.

Paa Frederiksberg Kommunalbestyrelses Møde 30. Januar 1899 vedtog man Formandens, Dr. med. *E. Jacoby*'s, Forslag om, at der søgtes tilvejebragt et Byvaaben for Kommunen, som hidtil havde savnet et saadant, idet det blev bestemt, at der skulde indbydes til en Konkurrence om Skitser. Man vedtog at udsætte en Præmie paa 200 Kr. og to paa hver 100 Kr. for de efter Kommunalbestyrelsens Skøn mest passende Løsninger. Skitserne vilde være at indlevere til Kommunens Sekretariat inden 1. April, betegnede med et Mærke og ledsagede af en forseglet Navneseddel. Paa Mødet 10. April forelaa Meddelelse fra Sekretæren om, at der var indkommet 51 Besvarelser. Efter en Debat om eventuel Nedsættelse af et Udvalg og en offentlig Udstilling af Skitserne, blev det vedtaget at henvise Sagens foreløbige Behandling til de to Formænd. At Skitserne skulde gøres tilgængelige for Publikum, vedtoges paa et nyt Møde, 15. Maj. Formanden meddelte paa Mødet 12. Juni, at man nu var kommen til Ende med

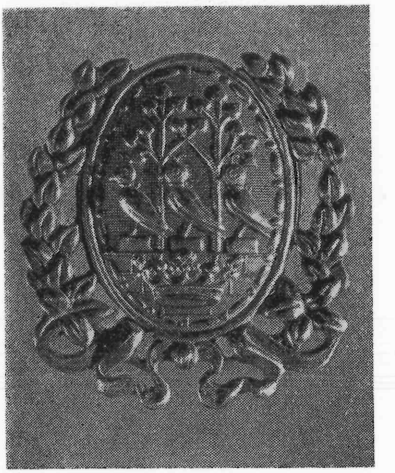

Forgyldt Byvaaben anvendt til Uniformshuer.

Sagen. Af de indkomne Skitser var ingen funden brugelig og værdig til 1. Præmie. Der var derfor rettet Henvendelse til Arkivar *A. Thiset,* som havde indvilget i at tegne Udkast baade til Vaaben og Segl, hvilke nu forelaa. Det bestemtes at tilkende ham 1. Præmie for et særdeles smukt Vaaben. De to andre Præmier tilfaldt Figurmaler *Chr. Clausen,* Engtoftevej 5, og Tegnelærer *Wilhelm Hartvig,* Rosendals Tværgade 10; disse Skitser var henholdsvis betegnede »C. S. N.« og »Peter Paladius«, det sidste Mærke virker unægtelig noget besynderligt. Man vedtog endelig, at der søgtes kongelig Konfirmation paa det af Thiset tegnede Byvaaben.

I en til Indenrigsministeriet stilet Skrivelse af 23. Juni andrager Kommunalbestyrelsen nu om den ønskede Approbation, idet det paapeges, at Kommunen Tid efter anden, særlig ogsaa efter at den er udskilt fra Kjøbenhavns Amtsraadskreds i Henhold til Lov af 7. April 1899, i mange væsentlige Henseender har faaet en købstadlignende Karakter, hvorfor det maa forekomme naturligt, at den ligesom Landets Købstæder fik et eget Byvaaben. Det vedtagne beskrives saaledes: »I Sølv-Felt en med en Guld-Krone belagt rød Mur, med tre Tinder, bag hvilken fremvokser to grønne Lindetræer, paa hver Tinde sidder en naturligfarvet Jagtfalk med rød Hætte med Guld-Ring og sort Fjerbusk«. Denne, om end ret

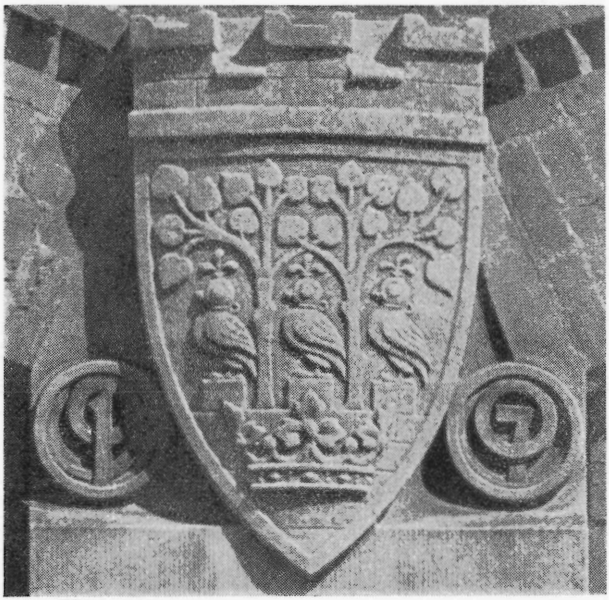

Frederiksberg Kommunes Vaaben paa den gamle Brandstation (Howitzvej). 1907.

tydelige Beskrivelse er ikke ganske i Overensstemmelse med heraldisk Sprogbrug og Terminologi. I Skrivelsen hedder det endvidere: »Da dette Byvaaben paa en efter Kommunalbestyrelsens Skøn tiltalende Maade indeholder historiske Motiver, idet Muren symboliserer Byen, Træerne Landet, Kronen den kongelige Oprindelse og Falkene hentyder til, at Landets eneste Falconeri har haft sit Sæde paa Frederiksberg, og da Hr. Thisets Navn derhos borger for, at det i heraldisk Henseende er korrekt, tillader Kommunalbestyrelsen at andrage om, at det høje Ministerium vil indstille Vaabenet til kongelig Stadfæstelse«. Skrivelsen indsendes gennem Amtet, der under 30. s. M. udtaler, at der fra dets Side »Intet mod det Ansøgte vides at erindre«.

Sagen faar nu et lidt videre Perspektiv. I en Skrivelse af 11. Juli fra Ministeriet til Amtmanden bemærkes, at man gaar ud fra, at det foreslaaede Vaaben vil være at anvende »som Segl« ikke blot af Kommunalbestyrelsen, men ogsaa af Stedets Øvrighed, hvorfor Amtet anmodes om at indhente og »med egne Ytringer« indsende en Erklæring over Sagen fra Birkedommeren i Frederiksberg Birk. Spørgsmaalet forelægges derefter Birket, der 21. s. M. erklærer, at

Byvaabenet i Farver anvendt paa Raadhusets Service. Fremstillet af Den kgl. Porcelainsfabrik.

det neppe oprindelig har været paatænkt, at det foreslaaede Vaaben ogsaa af Stedets Øvrighed skulde anvendes »som Segl«, men iøvrigt ikke ved Noget at erindre herimod. Amtet indtager samme Standpunkt i Skrivelse af 26. Juli til Ministeriet, der yderligere forelægger Sagen for Justitsministeriet, som billiger, at Vaabenet ogsaa approberes til Brug for Birket.

Under 21. August indgaar Indenrigsministeriet med Forestilling om Approbation, som meddeles ved kongelig Resolution af 23. s. M., udfærdiget paa Bernstorff Slot. Beskrivelsen af Vaabenet er i Forestillingen redigeret paa en lidt ændret Maade, noget bedre affattet end den allerede citerede, men heller ikke her helt korrekt i heraldisk Henseende. Indenrigsministeriet kommunicerer Approbationen i Skrivelser af 26. s. M. til Amtmanden, Justitsministeriet og Ministerialtidende. Fem Aftryk af Vaabenet tilstilles Indenrigsministeriet i December, hvorpaa dette videresender det til »Kontoret for Indregistrering af Varemærker« ved Anmeldelse af den i Lov af 11. April 1890 om Beskyttelse for Varemærker indeholdte Bestemmelse.

Frederiksberg Kommunes Vaaben paa Hovedbibliotekets Østfacade. Udført i Sandsten og Bronze af *Jacob* og *Arne Bang*. 1935.

Paa Kommunalbestyrelsens Møde 25. September 1899 blev der givet Medlemmerne Meddelelse om Vaabenets Stadfæstelse. Da man 11. December atter samledes til Møde, henledte Formanden Opmærksomheden paa det Vaabenskjold, som var blevet ophængt i Salen. Vaabenet var malet paa en valset Kobberplade og udført af Kunstmaler *Rondahl,* en stor Dygtighed, der ved sine Segltegninger har indlagt sig betydelig Fortjeneste. Et tilsvarende Signet var udført af kongelig Hofgravør *Lindahl,* der maaske endnu vil mindes af ældre Charlottenborgbesøgende, som havde Lejlighed til at beundre hans smagfulde Arbejder. Aftryk af Signetet var omdelt til Kommunalbestyrelsens Medlemmer.

Det er næsten overflødigt at bemærke, at et Vaaben, som en kunstnerisk Udtryksform — og dette er en af Heraldikens Grundsætninger — kun kan fastsættes, hvad Indhold, ikke hvad Udførelse angaar. Enhver Kunstner staar her ret frit, idet der stadig maa tages Hensyn til Stil, f. Eks. Bygningsstil, Materiale, Størrelse o. s. v. I Virkeligheden er det Vaabenbeskrivelsen, som fastsættes, altsaa Figurernes Art og Stilling i Skjoldet samt de forskellige »Tinkturer« (ɔ: Farverne og to Metaller); Vaabenfremstillingen,

som ledsager Beskrivelsen, er altsaa blot et Eksempel paa Udførelsen. Det er ikke Meningen, hvad saa Mange tror, at det givne Vaaben stedse skal reproduceres som én og samme Tinsoldat. Naturligvis bør vedkommende Kunstner overholde heraldiske Regler. Samme Figur ses dog gennem Aarhundreder varieret paa utallige Maader, der alle kan være i lige god Overensstemmelse med fortræffelig Vaabenkunst.

Frederiksbergs Vaaben blev utvivlsomt meget populært i Tidens Løb og var det maaske i højere Grad i de snart længst svundne Dage, da det prangede paa Siderne af de store Strøgomnibusser, som de tusinde Gange om Maaneden kørte Kommunens Indbyggere ind til Kongens Nytorv. Det drejede sig her om et stort Skjold, vistnok af »bruneret« Messing. Da denne Trafik kom ind under ny Forhold, anmodede disse Liniers Forfatter rette Vedkommende om at faa et af Skjoldene overladt, ogsaa til Erindring om en kær og agtet Kollega, Arkivar Thiset. Bønnen blev beredvilligt imødekommet, af »regnskabsmæssige Grunde« dog mod Erlæggelse af to — eller var det tre — Kroner. For ganske kort Tid siden figurerede et andet af disse Skjolde hos en Marskandiser i Landemærket. Bruneringen var fjernet, det straalede som det pure Guld og kostede — 50 Kr., i Virkeligheden ikke nogen høj Pris.